

Mystagogiae

ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΦΩΤΙΣΤΟΥΣ Καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῆς Πέτρου ἐπιστολῆς α΄ καθολικῆς, ἀπὸ τοῦ· Νήψατε, γρηγορήσατε, ἕως τέλους τῆς ἐπιστολῆς· τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου καὶ Ἰωάννου ἐπισκόπου.

1.1 Ἐπόθουν ὑμῖν καὶ πάλαι, ὧ γνήσια καὶ ἐπιπόθητα τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, περὶ τῶν πνευματικῶν τούτων καὶ ἐπουρανίων διαλεχθῆναι μυστηρίων. Ἄλλ' ἐπειδὴ σαφῶς ἠπιστάμην ὄψιν ἀκοῆς πολλῶ πιστοτέραν εἶναι, ἀνέμενον τὸν παρόντα καιρὸν, ὅπως εὐπροσαγωγότερους ὑμᾶς περὶ τῶν λεγομένων ἐκ ταύτης λαβὼν τῆς ἐσπέρας εἰς τὸν φωτεινότερον καὶ εὐωδέστερον λειμῶνα τοῦδε τοῦ παραδείσου χειραγωγήσω. Ἄλλως δὲ καὶ χωρητικοὶ τῶν θειοτέρων κατέστητε μυστηρίων, τοῦ θεοῦ καὶ ζωποιοῦ βαπτίσματος. Ἐπεὶ τοίνυν λοιπὸν τῶν ἐντελεστέρων δεῖ μαθημάτων παρατιθέναι τράπεζαν, φέρε ταῦτα ὑμᾶς ἀκριβῶς παιδεύσωμεν, ἵνα εἰδῆτε τὴν ἔμφασιν τὴν πρὸς ὑμῶν κατ' ἐκείνην γενομένην τοῦ βαπτίσματος τὴν ἐσπέραν. 1.2 Εἰσήειτε πρῶτον εἰς τὸν προαύλιον τοῦ βαπτίσματος οἶκον, καὶ πρὸς τὰς δυσμὰς ἐστῶτες ἠκούετε καὶ προσετάττεσθε ἐκτείνειν τὴν χεῖρα, καὶ ὡς παρόντι ἀπετάττεσθε τῷ Σατανᾷ. Χρὴ δὲ τοῦτο ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἐν παλαιᾷ ἱστορίᾳ οὗτος κεῖται ὁ τύπος. Ὅτε γὰρ Φαραώ, ὁ πικρότατος καὶ ὠμότατος τύραννος, κατέθλιβε τῶν Ἑβραίων τὸν ἐλεύθερον καὶ εὐγενῆ λαόν, ὁ Θεὸς ἀπέστειλε τὸν Μωϋσῆν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς πονηρᾶς τῶν Αἰγυπτίων δουλείας. Καὶ αἷματι μὲν ἀμνοῦ ἐχρίοντο αἱ φλιαί, ἵνα φύγη ὁ ὄλοθρεύων τοὺς τὸ σημεῖον ἔχοντας τοῦ αἵματος οἴκους, παραδόξως δὲ ἠλευθεροῦτο ὁ τῶν Ἑβραίων λαός. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἔλευθερωθέντας κατεδίωξε καὶ παραδόξως εἶδε τὴν θάλασσαν αὐτοῖς τεμνομένην, ὅμως ἐχώρει, ἴχνεσιν ἴχνη συμβάλλων, καὶ παραχρῆμα ὑποβρύχιος ἐγένετο, καταποντούμενος ἐν θαλάσῃ ἐρυθρᾷ. 1.3 Μετάβηθί μοι λοιπὸν ἀπὸ τῶν παλαιῶν ἐπὶ τὰ νέα, ἀπὸ τοῦ τύπου ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. Ἐκεῖ Μωϋσῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς Αἴγυπτον πεμπόμενος, ἐνταῦθα Χριστὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν κόσμον ἀποστελλόμενος· ἐκεῖ, ἵνα ἐξαγάγῃ λαὸν ἐξ Αἰγύπτου θλιβόμενον, ὧδε Χριστός, ἵνα ῥύσῃται τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας καταπονουμένους· ἐκεῖ αἷμα ἀμνοῦ ὄλοθρευτοῦ ἦν ἀποτρόπαιον, ἐνταῦθα τοῦ Ἀμνοῦ τοῦ ἀμώμου Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ αἷμα δαιμόνων καθέστηκε φυγαδευτήριον. Ἐκεῖνος ὁ τύραννος κατεδίωκεν ἕως θαλάσσης τὸν παλαιὸν ἐκείνον λαόν, καὶ σοὶ ὁ ἰταμός, ὁ ἀναίσχυντος καὶ ἀρχέκακος οὗτος δαίμων ἕως αὐτῶν ἠκολούθει τῶν σωτηρίων ναμάτων. Ἐκεῖνος ὑποβρύχιος ἐν θαλάσῃ γίνεται, καὶ οὗτος ἐν τῷ σωτηρίῳ ὕδατι ἀφανίζεται. 1.4 Ἄλλ' ὅμως ἀκούεις τεταμένη τῇ χειρὶ ὡς πρὸς παρόντα εἰπεῖν· "Ἀποτάσσομαί σοι, Σατανᾶ." Βούλομαι καὶ τίνας ἕνεκεν ἴστασθε πρὸς δυσμὰς εἰπεῖν· ἀναγκαῖον γάρ. Ἐπειδὴ τοῦ φαινομένου σκότους τόπος αἱ δυσμαί, ἐκεῖνος δὲ σκότος τυγχάνων ἐν σκότῳ ἔχει καὶ τὸ κράτος· τούτου χάριν συμβολικῶς πρὸς δυσμὰς ἀποβλέποντες, ἀποτάσσεσθε τῷ σκοτεινῷ ἐκείνῳ καὶ ζοφερῷ ἄρχοντι. Τί οὖν ὑμῶν ἕκαστος ἐστὼς ἔλεγεν; Ἀποτάσσομαί σοι, Σατανᾶ, σοὶ τῷ πονηρῷ καὶ ὠμοτάτῳ τυράννῳ· οὐκέτι σου δέδοικα, λέγων, τὴν ἰσχύν. Κατέλυσε γὰρ ταύτην ὁ Χριστός, αἱματός μοι καὶ σαρκὸς κοινωνήσας, ἵνα διὰ τούτων τῶν παθημάτων καταργήσῃ θανάτῳ τὸν θάνατον, ὅπως μὴ διὰ παντὸς ἔνοχος γένωμαι δουλείας. Ἀποτάσσομαί σοι τῷ δολερῷ καὶ πανουργοτάτῳ ὄφει. Ἀποτάσσομαί σοι ἐπιβούλῳ ὄντι, καὶ προσποιήσει φιλίας πράξαντι πᾶσαν ἀνομίαν, καὶ ἐμποιήσαντι τοῖς ἡμετέροις προγόνοις ἀποστασίαν. Ἀποτάσσομαί σοι, Σατανᾶ, τῷ πάσης κακίας δημιουργῷ καὶ συνεργῷ. 1.5 Εἶτα ἐν δευτέρᾳ λέξει μανθάνεις λέγειν· "Καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις σου." Ἔργα δὲ τοῦ Σατανᾶ,

πᾶσά ἐστιν ἁμαρτία, ἥ καὶ ἀποτάσσεσθαι ἀναγκαῖον, ὥσπερ καὶ τύραννόν τις ἀποφυγῶν πάντως που καὶ τὰ τούτου ὄπλα ἀπέφυγε. Πᾶσα οὖν κατ' εἶδος ἁμαρτία ἐγκατείλεται τοῖς τοῦ διαβόλου ἔργοις. Πλὴν τοῦτο ἴσθι ὅτι ὅσα λέγεις, μάλιστα κατ' ἐκείνην τὴν φρικωδεστάτην ὥραν, ἔγγραφά ἐστιν ἐν τοῖς ἀοράτοις τοῦ Θεοῦ γραφόμενα βιβλίους. Ἐπειδὴν τοίνυν ἐναντίως τι διαπραττόμενος τούτοις ἀλῶς, ὡς παραβάτης κριθῆσῃ. Ἀποτάσσει τοίνυν τοῖς ἔργοις τοῦ Σατανᾶ, πάσαις φημί πράξεις καὶ ἐννοίαις παρὰ λόγον γινομέναις. 1.6 Εἶτα λέγεις· "Καὶ πάση τῇ πομπῇ αὐτοῦ." Πομπὴ δὲ διαβόλου ἐστὶ θεατρομανίαι, καὶ ἵπποδρομίαι, καὶ κυνηγεσία, καὶ πᾶσα τοιαύτη ματαιότης, ἥς εὐχόμενος ἐλευθερωθῆναι ὁ ἅγιος τῷ Θεῷ λέγει· Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα. Μὴ περισπούδαστόν σοι ἔστω ἡ θεατρομανία, ἔνθα αἱ ἀσελγεῖς εἰσι τῶν μίμων ὄψεις, ὕβρεσι πεπραγμέναι καὶ πάσαις ἀσχημοσύναις, καὶ ἐκτεθηλυμένων ἀνδρῶν ἐμμανεῖς ὀρχήσεις· μήτε ἡ τῶν ἐν κυνηγίαις ἑαυτοὺς θηρίοις ἐκδιδόντων, ἵνα τὴν ἀθλίαν κολακεύσωσι γαστέρα· οἶ, ἵνα κοιλίας τροφαῖς θεραπεύσωσιν, αὐτοὶ γαστροὺς ἀτιθάσων ἀληθῶς τροφή γίνονται θηρίων· ἵνα δὲ δικαίως εἴπω, ὑπὲρ οἰκείου Θεοῦ τῆς κοιλίας τὴν ἑαυτῶν ζωὴν κατὰ κρημνῶν μονομαχοῦντων. Φεῦγε καὶ τὰς ἵπποδρομίας, τὸ ἐμμανὲς θέαμα καὶ ψυχὰς ἐκτραχηλίζον· ταῦτα γὰρ πάντα πομπὴ ἐστὶ διαβόλου. 1.7 Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν εἰδωλίοις καὶ πανηγύρεσι κρεμνόμενα, ἔσθ' ὅτε κρέα, ἢ ἄρτοι, ἢ ἄλλα τοιαῦτα μιανθέντα τῇ τῶν παμμιάρων ἐπικλήσει δαιμόνων, ἐγκαταλεχθεῖν ἂν τῇ τοῦ διαβόλου πομπῇ. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς εὐχαριστίας, πρὸ τῆς ἀγίας ἐπικλήσεως τῆς προσκυνητῆς Τριάδος, ἄρτος ἦν καὶ οἶνος λιτός, ἐπικλήσεως δὲ γενομένης, ὁ μὲν ἄρτος γίνεται σῶμα Χριστοῦ, ὁ δὲ οἶνος αἷμα Χριστοῦ· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον, τὰ τοιαῦτα βρώματα τῆς πομπῆς τοῦ Σατανᾶ, τῇ ἰδίᾳ φύσει λιτὰ ὄντα, τῇ ἐπικλήσει τῶν δαιμόνων βέβηλα γίνεται. 1.8 Μετὰ ταῦτα λέγεις· "Καὶ τῇ λατρείᾳ σου." Λατρεία δὲ ἐστὶ διαβόλου, ἡ ἐν εἰδωλίοις εὐχή· τὰ πρὸς τιμὴν γινόμενα τῶν ἀψύχων εἰδώλων· τὸ ἄπτειν λύχνους, ἢ θυμιᾶν παρὰ πηγᾶς ἢ ποταμούς, ὡς τινες ἀπ' ὄνειράτων ἢ ἐκ δαιμόνων ἀπατηθέντες, ἐπὶ τοῦτο διέβησαν, οἰόμενοι καὶ σωματικῶν παθῶν τὴν ἴασιν εὐρίσκειν· μὴ τοιαῦτα μετέλθῃς. Οἰωνοσκοπία, μαντεία, κληδονισμοί, ἢ περιάμματα, ἢ ἐν πετάλοις ἐπιγραφαί, μαγείαις, ἢ ἄλλαις τισὶ κακοτεχνίαις, καὶ ὅσα τοιαῦτα, λατρεία ἐστὶ διαβόλου. Φεῦγε οὖν ταῦτα· εἰ γὰρ τούτοις ὑποπέσοις μετὰ τὴν ἀπόταξιν τοῦ Σατανᾶ καὶ τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν σύνταξιν, πικροτέρου πειραθήσει τοῦ τυράννου, ἴσως ὡς οἰκείου περιέποντος πάλαι, καὶ τῆς πικρᾶς ἀνιέντος σε δουλείας, νῦν δὲ σφόδρα παρὰ σοῦ καταπικρανθέντος, καὶ τοῦ Χριστοῦ στερηθήσει, κάκεινου πειραθήσει. Οὐκ ἤκουσας παλαιᾶς ἱστορίας τὰ περὶ τοῦ Λῶτ ἡμῖν καὶ τῶν τούτου θυγατέρων διηγουμένης; Οὐχὶ αὐτὸς μὲν σέσωσται μετὰ τῶν θυγατέρων, ἐπειδὴ τὸ ὄρος κατεΐληφεν, ἡ δὲ τούτου γυνὴ στήλη γέγονεν ἄλός, ἐστηλιτευμένη δι' αἰῶνος, ἔχουσα τῆς πονηρᾶς προαιρέσεως καὶ ὑποστροφῆς τὴν μνήμην; Πρόσεχε τοίνυν σεαυτῷ, καὶ μὴ στρέφου πάλιν, βαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, εἰς τὴν ἀλμυρὰν τοῦ βίου τούτου πρᾶξιν· ἀλλὰ φεῦγε εἰς τὸ ὄρος πρὸς Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν τμηθέντα λίθον ἄνευ χειρῶν, καὶ τὴν οἰκουμένην πληρώσαντα. 1.9 Ὅτε οὖν τῷ Σατανᾶ ἀποτάτῃ, πᾶσαν τὴν πρὸς αὐτὸν πατῶν διαθήκην, λύεις τὰς παλαιὰς πρὸς τὸν ἄδην συνθήκας, ἀνοίγεται σοι ὁ παράδεισος τοῦ Θεοῦ, ὃν ἐφύτευσε κατὰ ἀνατολάς, ὅθεν διὰ τὴν παράβασιν ἐξόριστος γέγονεν ὁ ἡμέτερος προπάτωρ. Καὶ τούτου σύμβολον τὸ στραφῆναι σε ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, τοῦ φωτὸς τὸ χωρίον. Τότε σοι ἐλέγετο εἰπεῖν· "Πιστεύω εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν Υἱὸν καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ εἰς ἐν βάπτισμα μετανοίας." Περὶ ὧν ἐν ταῖς προτέραις κατηχήσεσιν, ὡς ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἔδωκεν, ἐν πλάτει σοι εἴρηται. 1.10 Τούτοις οὖν ἀσφαλιζόμενος τοῖς λόγοις, νῆφε. Ὁ γὰρ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος, καθὼς ἀρτίως ἀνέγνωσται, ὡς λέων περιπατεῖ, ζητῶν τινὰ καταπιεῖν. Ἄλλ' ἐν μὲν τοῖς πρὸ τούτου χρόνοις κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας·

ἐπὶ δὲ τοῦ ἁγίου τῆς παλιγγενεσίας λουτροῦ, ἀφεΐλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου· οὐκ ἔτι γὰρ πενθεῖς, ἐκδεδυμένος τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ πανηγυρίζεις, ἐνδεδυμένος ἱμάτιον σωτηρίου, Ἰησοῦν Χριστόν. 1.11 Ταῦτα ἐν τῷ ἐξωτερῷ ἐγίνετο οἴκῳ. Θεοῦ δὲ θέλοντος, ὅταν ἐν ταῖς ἐξῆς μυσταγωγίαις εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσέλθωμεν, ἐκεῖ εἰσόμεθα τῶν αὐτόθι ἐπιτελουμένων τὰ σύμβολα. Τῷ δὲ Θεῷ δόξα, κράτος, μεγαλωσύνη, σὺν Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. 2.τ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗ Β΄ ΠΕΡΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ Καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς· "Ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστόν Ἰησοῦν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν;" ἕως τοῦ· "οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν". 2.1 Χρήσιμα ὑμῖν αἶ καθ' ἡμέραν μυσταγωγίαι, καὶ διδασκαλίαι καινότεραι, καινοτέρων οὐσαι πραγμάτων ἀπαγγελτικά, καὶ μάλιστα ὑμῖν, τοῖς ἀνακαινισθεῖσιν ἀπὸ παλαιότητος εἰς καινότητα. Διὰ τοῦτο ἀναγκαίως ὑμῖν παραθήσομαι τὰ ἐξῆς τῆς χθесινῆς μυσταγωγίας, ἵνα μάθητε τίνων ἦν σύμβολα τὰ ὑφ' ὑμῶν ἐν τῷ ἐσωτέρῳ γενόμενα οἴκῳ. 2.2 Εὐθύς γ' οὖν εἰσελθόντες, ἀπεδύεσθε τὸν χιτῶνα· καὶ τοῦτο ἦν εἰκὼν τοῦ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀπεκδύσασθαι σὺν ταῖς πράξεσιν. Ἀποδυθέντες γυμνοὶ ἦτε, μιμούμενοι καὶ ἐν τούτῳ τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ γυμνωθέντα Χριστόν, καὶ τῇ γυμνότητι ἀπεκδυσάμενον τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ μετὰ παρρησίας ἐν τῷ ξύλῳ θριαμβεύσαντα. Ἐπειδὴ γὰρ τοῖς ἡμετέροις μέλεσιν ἐνεφώλευον αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις, οὐκ ἔτι φορεῖν ὑμῖν ἕξεισι τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον χιτῶνα, οὐ τοῦτον πάντως λέγω τὸν αἰσθητόν, ἀλλὰ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ἀπάτης. Ὅν μὴ εἶη πάλιν ἐνδύσασθαι τῇ ἄπαξ τοῦτον ἀποδυσάμενη ψυχῇ, ἀλλὰ λέγειν κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἄισματι τῶν ἁσμάτων τοῦ Χριστοῦ νύμφην· "Ἐξεδυσάμην τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσομαι αὐτόν;" Ὡ θαυμασίου πράγματος· γυμνοὶ ἦτε ἐν ὄψει πάντων, καὶ οὐκ ἠσχύνεσθε. Ἀληθῶς γὰρ μίμημα ἐφέρετε τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδάμ, ὃς ἐν τῷ παραδείσῳ γυμνὸς ἦν καὶ οὐκ ἠσχύνετο. 2.3 Εἶτα ἀποδυθέντες, ἐλαίῳ ἠλείψεσθε ἐπορκιστῶ ἀπ' ἄκρων κορυφῆς τριχῶν ἕως τῶν κατωτάτων, καὶ κοινωνοὶ ἐγίνεσθε τῆς καλλιελαίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκκοπέντες γὰρ ἐκ τῆς ἀγριελαίου, ἐνεκεντρίζεσθε εἰς τὴν καλλιέλαιον, καὶ κοινωνοὶ ἐγίνεσθε τῆς πίότητος τῆς ἀληθινῆς ἐλαίας. Τὸ οὖν ἐπορκιστὸν ἔλαιον σύμβολον ἦν τῆς κοινωνίας τῆς πίότητος τοῦ Χριστοῦ, φυγαδευτήριον τυγχάνον παντὸς ἵχνους ἀντικειμένης ἐνεργείας. Ὡσπερ γὰρ τὰ ἐμφυσήματα τῶν ἁγίων, καὶ ἡ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἐπίκλησις, ὡσπερ σφοδροτάτη φλόξ, καίει καὶ ἐκδιώκει δαίμονας, οὕτω τὸ ἐπορκιστὸν τοῦτο ἔλαιον ἐπικλήσει Θεοῦ καὶ εὐχῇ δύναμιν τηλικαύτην λαμβάνει ὡς οὐ μόνον καῖον τὰ ἵχνη τῶν ἁμαρτημάτων ἀποκαθαίρειν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀοράτους τοῦ πονηροῦ ἐκδιώκειν δυνάμεις. 2.4 Μετὰ ταῦτα ἐπὶ τὴν ἁγίαν τοῦ θείου βαπτίσματος ἐχειραγωγείσθε κολυμβήθραν, ὡς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τὸ προκείμενον μνήμα. Καὶ ἠρωτᾶτο ἕκαστος εἰ πιστεύει εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ὡμολογεῖτε τὴν σωτήριον ὁμολογίαν, καὶ κατεδύετε τρίτον εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν ἀνεδύετε, καὶ ἐνταῦθα διὰ συμβόλου τὴν τριήμερον τοῦ Χριστοῦ αἰνιττόμενοι ταφὴν. Καθάπερ γὰρ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς πεποίηκεν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἐν τῇ πρώτῃ ἀναδύσει τὴν πρώτην ἐμιμεῖσθε τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ γῇ ἡμέραν καὶ τῇ καταδύσει τὴν νύκτα· ὡσπερ γὰρ ὁ ἐν νυκτὶ οὐκέτι βλέπει, ὁ δὲ ἐν ἡμέρᾳ φωτὶ διάγει, οὕτως ἐν τῇ καταδύσει ὡς ἐν νυκτὶ οὐδὲν ἐωρᾶτε, ἐν δὲ τῇ ἀναδύσει πάλιν ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐτυγχάνετε ὄντες. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀπεθνήσκετε καὶ ἐγεννᾶσθε, καὶ τὸ σωτήριον ἐκεῖνο ὕδωρ καὶ τάφος ὑμῖν ἐγίνετο καὶ μήτηρ. Καὶ ὅπερ Σολομὼν ἐπὶ ἄλλων εἶρηκε, τοῦτο ἀρμόσαι ἂν ὑμῖν· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἔλεγε· "Καιρὸς τοῦ τεκεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ ἀποθανεῖν." Ἐφ' ὑμῖν δὲ τὸ ἀνάπαλιν· καιρὸς τοῦ ἀποθανεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ γεννηθῆναι. Καὶ εἰς καιρὸς

ἀμφοτέρων τούτων ποιητικός, καὶ σύνδρομος ἐγένετο τῷ θανάτῳ ἢ γέννησις ἢ ὑμετέρα. 2.5 Ὡς ξένου καὶ παραδόξου πράγματος· οὐκ ἀληθῶς ἀπεθάνομεν, οὐδ' ἀληθῶς ἐτάφημεν, οὐδ' ἀληθῶς σταυρωθέντες ἀνέστημεν, ἀλλ' ἐν εἰκόνι ἢ μίμησις, ἐν ἀληθείᾳ δὲ ἡ σωτηρία. Χριστὸς ὄντως ἐσταυρώθη καὶ ὄντως ἐτάφη καὶ ἀληθῶς ἀνέστη· καὶ πάντα ἡμῖν ταῦτα κεχάρισται, ἵνα μιμήσει τῶν παθῶν αὐτοῦ κοινωνήσαντες, ἀληθείᾳ τὴν σωτηρίαν κερδήσωμεν. Ὡς φιλανθρωπίας ὑπερβαλλούσης· Χριστὸς ἐδέξατο ἐπὶ τῶν ἀχράντων χειρῶν ἡλούς καὶ ἡλγησε, κάμοι ἀναλγητὶ καὶ ἀπονητὶ χαρίζεται διὰ τῆς κοινωνίας τὴν σωτηρίαν. 2.6 Μηδεὶς οὖν νομιζέτω τὸ βάπτισμα ἀφέσεως ἀμαρτιῶν μόνον, καὶ υἰοθεσίας χάριν τυγχάνειν, ὡς τὸ Ἰωάννου ἐτύγχανε βάπτισμα μόνης ἀφέσεως ἀμαρτημάτων παρεκτικόν· ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδόντων ἡμῶν, ὅτι ὡς ἔστιν ἀμαρτημάτων καθαρτήριο καὶ Πνεύματος ἁγίου δωρεᾶς πρόξενον, οὕτω καὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἀντίτυπον. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Παῦλος ἀρτίως βοῶν ἔλεγεν· "Ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος." Ἴσως γὰρ πρὸς τινὰς ταῦτα ἔλεγε διατεθέντας, ὡς ἀφέσεως ἀμαρτημάτων καὶ υἰοθεσίας προξενητικόν τὸ βάπτισμα, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀληθινῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἐν μιμήσει ἔχον τὴν κοινωνίαν. 2.7 Ἴνα οὖν μάθωμεν, ὅτι ὅσα ὁ Χριστὸς ὑπέμεινε, δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐν ἀληθείᾳ καὶ οὐκ ἐν δοκίμῃ ταῦτα πέπονθε, καὶ ἡμεῖς κοινωνοὶ αὐτοῦ τῶν παθημάτων γινόμεθα· μετὰ πάσης ἐβόᾳ Παῦλος τῆς ἀκριβείας· "Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα." Καλῶς δὲ καὶ τὸ "σύμφυτοι". Ἐπειδὴ γὰρ ἐνταῦθα πεφύτευται ἡ ἄμπελος ἢ ἀληθινή, καὶ ἡμεῖς κοινωνοὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ θανάτου "σύμφυτοι" αὐτοῦ γεγόναμεν. Ἐπίστησον δὲ μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὸν νοῦν τοῖς τοῦ ἀποστόλου λόγοις. Οὐκ εἶπεν, εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ θανάτῳ, ἀλλὰ, τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου. Ἀληθῶς γὰρ ἐπὶ Χριστοῦ θάνατος ἀληθῆς, ἐχωρίζετο γὰρ τοῦ σώματος ἢ ψυχῆ, καὶ ἀληθινὴ ταφή· ἐν σινδόνι γὰρ καθαρᾷ τὸ ἅγιον αὐτοῦ σῶμα εἰλεῖτο, καὶ πάντα ἀληθῶς ἐν αὐτῷ συνέβαινε. Ἐπὶ δὲ ἡμῶν θανάτου μὲν καὶ παθημάτων ὁμοίωμα· σωτηρίας δὲ οὐχ ὁμοίωμα, ἀλλὰ ἀλήθεια. 2.8 Ταῦτα διδαχθέντες αὐτάρκως, κατέχετε διὰ τῆς μνήμης, παρακαλῶ, ἵνα καὶ γὰρ ὁ ἀνάξιος ἐπὶ ὑμῶν λέγω· "Ἀγαπῶ δὲ ὑμᾶς, ὅτι πάντοτέ μου μέμνησθε, καὶ τὰς παραδόσεις, ἃς παρέδωκα ὑμῖν, κατέχετε." Δυνατὸς δὲ ἔστιν ὁ Θεός, ὁ παραστήσας ὑμᾶς ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας, δοῦναι ὑμῖν ἐν καινότητι ζωῆς περιπατεῖν· ὅτι αὐτῷ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. 3.τ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗ Γ' ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΜΑΤΟΣ· Καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῆς Ἰωάννου ἀ' ἐπιστολῆς, ἀπὸ τοῦ· "Καὶ ὑμεῖς χρῖσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἴδατε πάντα", ἕως τοῦ· "καὶ μὴ αἰσχυρθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ". 3.1 Εἰς Χριστὸν βεβαπτισμένοι καὶ Χριστὸν ἐνδυσάμενοι σύμμορφοι γεγόνατε τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Προορίσας γὰρ ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς υἰοθεσίαν, συμμόρφους ἐποίησε τοῦ σώματος τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ. Μέτοχοι οὖν τοῦ Χριστοῦ γενόμενοι, χριστοὶ εἰκότως καλεῖσθε, καὶ περὶ ὑμῶν ἔλεγεν ὁ Θεός· "Μὴ ἄπτεσθε τῶν χριστῶν μου." Χριστοὶ δὲ γεγόνατε, τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸ ἀντίτυπον δεξάμενοι, καὶ πάντα εἰκονικῶς ἐφ' ὑμῶν γεγένηται, ἐπειδὴ εἰκόνες ἐστὲ Χριστοῦ. Κάκεῖνος μὲν ἐν Ἰορδάνῃ λουσάμενος ποταμῷ καὶ τῶν χρωτῶν τῆς θεότητος μεταδὸς τοῖς ὕδασι, ἀνέβαινε ἐκ τούτων, καὶ Πνεύματος ἁγίου οὐσιώδης ἐπιφοίτησις αὐτῷ ἐγένετο, τῷ ὁμοίῳ ἐπαναπαυομένου τοῦ ὁμοίου. Καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἀναβεβηκόσιν ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν ναμάτων χρῖσμα, τὸ ἀντίτυπον ὃ ἐχρίσθη Χριστός. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, περὶ οὗ καὶ ὁ μακάριος Ἡσαΐας, ἐν τῇ κατ' αὐτὸν προφητείᾳ, ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου ἔλεγε· "Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με." 3.2 Ἐλαίῳ γὰρ ἢ μύρῳ σωματικῶς Χριστὸς ὑπ' ἀνθρώπου οὐκ

ἔχρισθη, ἀλλ' ὁ Πατὴρ αὐτὸν Σωτῆρα προχειρισάμενος τοῦ παντὸς κόσμου Πνεύματι ἔχρισεν ἅγιω, ὡς Πέτρος φησὶν· "Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ὃν ἔχρισεν ὁ Θεὸς Πνεύματι ἅγιω." καὶ Δαβὶδ ὁ προφήτης ἐβόα λέγων· "Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος ἐυθύτητος ἢ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου." Καὶ ὡσπερ Χριστὸς ἀληθῶς ἐσταυροῦτο καὶ ἐθάπτετο καὶ ἠγείρετο, ὑμεῖς δὲ κατὰ τὸ βάπτισμα ἐν ὁμοιώματι καὶ συσταυρωθῆναι καὶ συνταφῆναι καὶ συναναστῆναι αὐτῷ καταξιούσθε, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ χρίσματος. Ἐκεῖνος ἐλαίω νοητῷ ἀγαλλιάσεως ἐχρίετο, τοῦτ' ἔστι Πνεύματι ἅγιω, ἀγαλλιάσεως καλουμένῳ ἐλαίῳ, διὰ τὸ αἴτιον αὐτὸ τῆς πνευματικῆς ἀγαλλιάσεως τυγχάνειν· ὑμεῖς δὲ μύρω ἐχρίσθητε, κοινωνοὶ καὶ μέτοχοι τοῦ Χριστοῦ γενόμενοι. 3.3 Ἄλλ' ὅρα μὴ ὑπονοήσης ἐκεῖνο τὸ μύρον ψιλὸν εἶναι. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας, μετὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὐκ ἔτι ἄρτος λιτός, ἀλλὰ σῶμα Χριστοῦ, οὕτω καὶ τὸ ἅγιον τοῦτο μύρον οὐκ ἔτι ψιλόν, οὐδ' ὡς ἂν εἴποι τις κοινὸν μετ' ἐπικλήσεως, ἀλλὰ Χριστοῦ χάρισμα, καὶ Πνεύματος ἁγίου παρουσίας τῆς αὐτοῦ θεότητος ἐνεργητικὸν γινόμενον. Ὅπερ συμβολικῶς ἐπὶ μετώπου καὶ τῶν ἄλλων σου χρίεται αἰσθητηρίων. Καὶ τῷ μὲν φαινομένῳ μύρω τὸ σῶμα χρίεται, τῷ δὲ ἅγιῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι ἢ ψυχῇ ἀγιάζεται. 3.4 Καὶ πρῶτον χρίεσθε ἐπὶ τὸ μέτωπον, ἵνα ἀπαλλαγῆτε τῆς αἰσχύνης, ἣν ὁ πρῶτος παραβάτης ἄνθρωπος πανταχοῦ περιέφερε, καὶ ἵνα ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτρίζησθε. Εἶτα ἐπὶ τὰ ὦτα, ἵνα προσλάβητε ὦτα, περὶ ὧν Ἡσαΐας ἔλεγε· "Καὶ προσέθηκέ μοι Κύριος ὠτίον ἀκούειν", καὶ ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις· "Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω." Εἶτα ἐπὶ τὴν ὄσφρησιν, ὅπως τοῦ θεοῦ ἀντιλαμβανόμενοι μύρου λέγητε· "Χριστοῦ εὐωδία ἐσμέν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις." Μετὰ ταῦτα ἐπὶ τὰ στήθη, ἵνα "ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης στήτε πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου." Ὡσπερ γὰρ ὁ Σωτὴρ μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοίτησιν ἐξεληθὼν κατηγωνίσαστο τὸν ἀντικείμενον, οὕτω καὶ ὑμεῖς μετὰ τὸ ἱερὸν βάπτισμα καὶ τὸ μυστικὸν χρίσμα ἐνδεδυμένοι τὴν πανοπλίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἴστασθε πρὸς τὴν ἀντικειμένην ἐνέργειαν καὶ ταύτην καταγωνίζεσθε, λέγοντες· "Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ." 3.5 Τούτου τοῦ ἁγίου χρίσματος καταξιωθέντες καλεῖσθε χριστιανοί, ἐπαληθεύοντες τῇ ἀναγεννήσει καὶ τὸ ὄνομα. Πρὸ γὰρ τοῦ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριτος, οὐκ ἦτε κυρίως ἄξιοι, ἀλλ' ὀδεύοντες προεβαίνετε τὸ εἶναι χριστιανοί. 3.6 Εἰδέναί δὲ ὑμᾶς ἀναγκαῖον, ὅτι τοῦ χρίσματος τούτου ἐν τῇ παλαιᾷ γραφῇ τὸ σύμβολον κεῖται. Καὶ γὰρ ὀπηνίκα τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα Μωϋσῆς τῷ ἀδελφῷ μετεδίδου, ἀρχιερέα καθιστῶν τοῦτον, μετὰ τὸ ἐν ὕδατι λούσασθαι, ἔχρισε, καὶ ἐκαλεῖτο χριστὸς ἐκ τοῦ χρίσματος δηλαδὴ τοῦ τυπικοῦ. Οὕτω καὶ τὸν Σολομῶντα προάγων εἰς βασιλέα, ἔχρισεν αὐτὸν μετὰ τὸ λούσασθαι ἐν τῷ Γειῶν ὁ ἀρχιερεὺς. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκείνοις συνέβαινε τυπικῶς, ὑμῖν δὲ οὐ τυπικῶς, ἀλλ' ἀληθῶς, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χρισθέντος ἀληθῶς ἢ ἀρχὴ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας· ἐκεῖνος γὰρ ἀληθῶς ἀπαρχή, καὶ ὑμεῖς τὸ φύραμα· εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, δηλονότι μεταβήσεται ἐπὶ τὸ φύραμα ἢ ἀγιότης. 3.7 Τοῦτο φυλάξατε ἄσπιλον· πάντων γὰρ ἔσται τοῦτο διδακτικόν, εἰ ἐν ὑμῖν μένοι, καθὼς ἀρτίως ἠκούσατε τοῦ μακαρίου Ἰωάννου λέγοντος καὶ πολλὰ περὶ τοῦ χρίσματος φιλοσοφούντος. Ἔστι γὰρ τοῦτο τὸ ἅγιον πνευματικὸν σῶματος φυλακτήριον καὶ ψυχῆς σωτήριον. Τοῦτο ἐκ παλαιῶν χρόνων ὁ μακάριος Ἡσαΐας προφητεύων ἔλεγε· "Καὶ ποιήσει Κύριος πᾶσι τοῖς ἔθνεσι ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο", ὄρος δὲ καλεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ὅταν λέγη· "Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου" – "πίονται οἶνον, πίονται εὐφροσύνην, χρίσονται μύρον." Καὶ ἵνα ἀσφαλίσηταί σε ἀκούειν περὶ τοῦ

μύρου τούτου, ὡς μυστικοῦ, φησί· "Παράδος ταῦτα πάντα τοῖς ἔθνεσιν· ἡ γὰρ βουλή Κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη". Τούτω οὖν χρισθέντες τῷ ἀγίῳ μύρῳ, τηρήσατε αὐτὸ ἄσπιλον, ἄμωμον ἐν ὑμῖν, δι' ἔργων ἀγαθῶν προκόπτοντες, καὶ εὐάρεστοι γινόμενοι τῷ ἀρχηγῷ τῆς σωτηρίας ἡμῶν Χριστῷ Ἰησοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. 4.τ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗ Δ΄ ΠΕΡΙ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΙΜΑΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ Καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους [ἐπιστολῆς]· "Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου [ὁ] καὶ παρέδωκα ὑμῖν", καὶ τὰ ἐξῆς. 4.1 Καὶ αὕτη τοῦ μακαρίου Παύλου ἡ διδασκαλία ἱκανὴ καθέστηκε πληροφωρῆσαι ὑμᾶς περὶ τῶν θείων μυστηρίων ὧν κατηξιώθητε, σύσσωμοι καὶ σύνναιμοι τοῦ Χριστοῦ γενόμενοι. Αὐτὸς γὰρ ἄρτι ἐβόα· "Ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, λαβὼν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, λέγων· Λάβετε, φάγετε, τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα. Καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας εἶπε· Λάβετε, πίετε, τοῦτό μού ἐστι τὸ αἷμα." Αὐτοῦ οὖν ἀποφνημαμένου καὶ εἰπόντος περὶ τοῦ ἄρτου· "Τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα", τίς τολμήσει ἀμφιβάλλειν λοιπόν; Καὶ αὐτοῦ διαβεβαιωσαμένου καὶ εἰρηκότος· "Τοῦτό μού ἐστι τὸ αἷμα", τίς ἐνδοιάσει ποτὲ λέγων μὴ εἶναι αὐτοῦ αἷμα; 4.2 Τὸ ὕδωρ ποτὲ εἰς οἶνον οἰκείῳ νεύματι μεταβέβληκεν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἀξιόπιστός ἐστιν οἶνον εἰς αἷμα μεταβαλόν; Εἰς γάμον σωματικὸν κληθεὶς ταύτην ἔθασματούργησε τὴν παραδοξοποιῖαν, καὶ τοῖς υἱοῖς τοῦ νυμφῶνος οὐ πολλῶ μᾶλλον τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τοῦ αἵματος δωρησάμενος ὁμολογηθήσεται; 4.3 Ὡστε μετὰ πάσης πληροφορίας ὡς σώματος καὶ αἵματος μεταλαμβάνομεν Χριστοῦ. Ἐν τύπῳ γὰρ ἄρτου δίδοταί σοι τὸ σῶμα, καὶ ἐν τύπῳ οἴνου δίδοταί σοι τὸ αἷμα, ἵνα γένη, μεταλαβὼν σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ, σύσσωμος καὶ σύνναιμος Χριστοῦ. Οὕτω γὰρ καὶ χριστοφόροι γινόμεθα, τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τοῦ αἵματος εἰς τὰ ἡμέτερα ἀναδιδομένου μέλη. Οὕτω κατὰ τὸν μακάριον Πέτρον θείας "κοινωνοὶ γινόμεθα φύσεως". 4.4 Ποτὲ Χριστὸς τοῖς Ἰουδαίοις διαλεγόμενος ἔλεγεν· "Ἐὰν μὴ φάγητέ μου τὴν σάρκα καὶ πίητέ μου τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς." Ἐκεῖνοι, μὴ ἀκηκόοτες πνευματικῶς τῶν λεγομένων, σκανδαλισθέντες ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, νομίζοντες τὸν Σωτῆρα ἐπὶ σαρκοφαγίαν αὐτοῦ προτρέπεσθαι. 4.5 Ἦσαν καὶ ἐν παλαιᾷ διαθήκῃ ἄρτοι προθέσεως· ἀλλ' ἐκεῖνοι παλαιᾶς ὄντες διαθήκης τέλος εἰλήφασιν. Ἐν δὲ τῇ καινῇ διαθήκῃ ἄρτος οὐράνιος καὶ ποτήριον σωτηρίου, ψυχὴν καὶ σῶμα ἀγιάζοντα. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἄρτος τῷ σώματι κατάλληλος, οὕτω καὶ ὁ Λόγος τῇ ψυχῇ ἀρμόδιος. 4.6 Μὴ πρόσεχε οὖν ὡς ψιλοῖς τῷ ἄρτῳ καὶ τῷ οἴνῳ· σῶμα γὰρ καὶ αἷμα κατὰ τὴν δεσποτικὴν τυγχάνει ἀπόφασιν. Εἰ γὰρ καὶ ἡ αἴσθησίς σοι τοῦτο ὑποβάλλει, ἀλλὰ ἡ πίστις σε βεβαιούτω. Μὴ ἀπὸ τῆς γεύσεως κρίνης τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πίστεως πληροφοροῦ ἀνενδοιάστως, σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ καταξιωθείς. 4.7 Καὶ ὑπαγορεύει σοι Δαβὶδ ὁ μακάριος τὴν δύναμιν, λέγων· "Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν ἐξεναντίας τῶν θλιβόντων με." Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· Πρὸ τῆς σῆς παρουσίας, τράπεζαν οἱ δαίμονες τοῖς ἀνθρώποις ἠτοίμαζον, ἠλισγημένην καὶ μεμιασμένην, καὶ διαβολικῆς πεπληρωμένην δυνάμεως· ἀλλὰ μετὰ τὴν σὴν παρουσίαν, ὧ Δέσποτα, ἠτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν. Ὅταν ἄνθρωπος λέγη Θεῷ· "Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν", τί ἄλλο σημαίνει ἢ τὴν μυστικὴν καὶ νοητὴν τράπεζαν, ἣν ὁ Θεὸς ἡμῖν ἠτοίμασεν ἐξεναντίας, ἀντὶ τοῦ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἀντικειμένως τοῖς δαίμοσιν; Καὶ μάλα εἰκότως· ἐκείνη μὲν γὰρ κοινωνίαν εἶχε δαιμόνων, αὕτη δὲ κοινωνίαν Θεοῦ. "Ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου." Ἐλαίῳ ἐλίпанέ σου τὴν κεφαλὴν ἐπὶ μετώπου διὰ τὴν σφραγίδα, ἣν ἔχεις τοῦ Θεοῦ, ἵνα γενήσῃ ἐκτύπωμα σφραγίδος, ἀγίασμα Θεοῦ. "Καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με ὡσεὶ κράτιστον." Ὁρᾶς ἐνταῦθα ποτήριον λεγόμενον, ὃ λαβὼν Ἰησοῦς μετὰ χειρᾶς καὶ εὐχαριστήσας εἶπε· "Τοῦτό μού ἐστι τὸ αἷμα, τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς

ἄφεςιν ἁμαρτιῶν." 4.8 Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σολομὼν ταύτην αἰνιττόμενος τὴν χάριν ἐν τῷ Ἐκκλησιαστῇ λέγει· "Δεῦρο, φάγε ἐν εὐφροσύνῃ ἄρτον σου", τὸν πνευματικὸν ἄρτον. "Δεῦρο"· καλεῖ τὴν σωτήριον καὶ μακαριοποιὸν κλήσιν· "καὶ πίε ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ οἶνον σου", τὸν πνευματικὸν οἶνον, "καὶ ἔλαιον ὑπὲρ κεφαλῆς σου ἐκχεῖσθω" ὁρᾶς αὐτὸν καὶ τὸ μυστικὸν αἰνιττόμενον χρίσμα; Καὶ "διαπαντὸς ἔστω σου τὰ ἱμάτια λευκά, ὅτι ἠυδόκησε Κύριος τὰ ποιήματά σου" νῦν ἠυδόκησε Κύριος τὰ ποιήματά σου. Πρὶν γὰρ προσελθεῖν τῇ χάριτι, "ματαιότης ματαιοτήτων" ἦν τὰ ποιήματά σου. Νῦν δὲ ἀποδυσάμενος τὰ παλαιὰ ἱμάτια καὶ ἐνδυσάμενος τὰ πνευματικῶς λευκά, χρῆ λευχειμονεῖν διαπαντός. Οὐ πάντως τοῦτο λέγομεν, ὅτι σε δεῖ λευκὰ περιβεβληθῆαι ἱμάτια ἀεὶ, ἀλλὰ τὰ ὄντως λευκὰ καὶ λαμπρὰ καὶ πνευματικὰ ἀναγκαῖόν ἐστι περιβεβληθῆαι, ἵνα λέγῃς κατὰ τὸν μακάριον Ἡσαΐαν· "Ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· ἐνέδυσσε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης περιέθηκέ μοι." 4.9 Ταῦτα μαθὼν καὶ πληροφορηθεὶς, ὡς ὁ φαινόμενος ἄρτος οὐκ ἄρτος ἐστίν, εἰ καὶ τοιοῦτός ἐστι τῇ γεύσει, ἀλλὰ σῶμα Χριστοῦ, καὶ ὁ φαινόμενος οἶνος οὐκ οἶνός ἐστιν, εἰ καὶ ἡ γεῦσις τοῦτο βούλεται, ἀλλὰ αἷμα Χριστοῦ, καὶ ὅτι περὶ τούτου ἔλεγε ψάλλων πάλαι ὁ Δαβίδ· "Καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει, τοῦ ἰλαρῦναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ" στηρίζου τὴν καρδίαν, μεταλαμβάνων αὐτοῦ ὡς πνευματικοῦ, καὶ ἰλαρύνου τὸ τῆς ψυχῆς πρόσωπον. "Ὁ γένοιτό σε ἀνακεκαλυμμένον ἔχοντα ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενον, ἔρχεσθαι ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. 5.τ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗ Ε΄ Καὶ ἀνάγνωσις Πέτρου καθολικῆς ἐπιστολῆς· "Διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν κακίαν καὶ δόλον καὶ καταλαλιάν", καὶ τὰ ἐξῆς. 5.1 Τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία, ἐν ταῖς προλαβούσαις συνάξεσιν, ἀρκούντως ἀκηκόατε περὶ τε βαπτίσματος καὶ χρίσματος καὶ μεταλήψεως σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ. Νῦν δὲ ἐπὶ τὰ ἐξῆς μεταβαίνειν ἀναγκαῖον, σήμερον τὴν στεφάνην ἐπιθήσοντες τῇ πνευματικῇ ὑμῶν τῆς ὠφελείας οἰκοδομῇ. 5.2 Ἐωρᾶτε τοίνυν τὸν διάκονον τὸν νίψασθαι διδόντα τῷ ἱερεῖ, καὶ τοῖς κυκλοῦσι τὸ τοῦ Θεοῦ θυσιαστήριον πρεσβυτέρους. Οὐ πάντως δὲ διὰ τοῦτο ἐδίδου διὰ τὸν σωματικὸν ρύπον· οὐκ ἔστι τοῦτο. Οὐδὲ γὰρ ρύπον σώματος ἔχοντες, τὴν ἀρχὴν εἰσήειμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ σύμβολον τοῦ δεῖν ἡμᾶς πάντων καθαρεύειν τῶν ἁμαρτημάτων τε καὶ ἀνομιμάτων, τὸ νίψασθαι. Ἐπειδὴ γὰρ χεῖρες σύμβολον πράξεως, νιπτόμεθα δὲ ταύτας, τὸ καθαρὸν δηλονότι καὶ ἄμωμον τῶν πράξεων αἰνιττόμενοι. Οὐκ ἤκουσας τοῦ μακαρίου Δαβὶδ αὐτὸ τοῦτό σε μυσταγωγούντος καὶ λέγοντος· "Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου, Κύριε"; Οὐκοῦν τὸ νίψασθαι τὰς χεῖρας, τὸ ἀνυπεύθυνον εἶναι ἁμαρτημάτων ἐστίν. 5.3 Εἶτα βοᾷ ὁ διάκονος· "Ἀλλήλους ἀπολάβετε καὶ ἀλλήλους ἀσπαζόμεθα." Μὴ ὑπολάβῃς τὸ φίλημα ἐκεῖνο σύνθηρες εἶναι τοῖς ἐπ' ἀγορᾶς γινομένοις ὑπὸ τῶν κοινῶν φίλων· οὐκ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο, ἀλλὰ τὸ φίλημα τοῦτο ἀνακίρνησι τὰς ψυχὰς ἀλλήλαις, καὶ πᾶσαν ἀμνησικακίαν αὐταῖς μνηστεύεται. Σημεῖον τοίνυν ἐστὶ τὸ φίλημα τοῦ ἀνακραθῆναι τὰς ψυχὰς καὶ πᾶσαν ἐξορίζει μνησικακίαν. Διὰ τοῦτο ὁ χριστὸς ἔλεγεν· "Ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐκεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθαι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου." Οὐκοῦν τὸ φίλημα διαλλαγή ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο ἅγιον, ὡς πού ὁ μακάριος Παῦλος ἐβόα λέγων· "Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ", καὶ Πέτρος· "Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης." 5.4 Μετὰ τοῦτο βοᾷ ὁ ἱερεὺς· "Ἄνω τὰς καρδίας." Ἀληθῶς γὰρ κατ' ἐκείνην τὴν φρικωδεστάτην ὥραν δεῖ ἄνω ἔχειν τὴν καρδίαν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ μὴ κάτω περὶ τὴν γῆν καὶ τὰ γήινα πράγματα. Δυνάμει τοίνυν προστάττει ὁ

ἱερεὺς κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν πάντας ἀφιέναι φροντίδας βιωτικές, μερίμνας κατ' οἶκον, καὶ ἔχειν ἐν οὐρανῷ τὴν καρδίαν πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεόν. Εἶτα ἀποκρίνεσθε· "Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον", τούτῳ συγκατατιθέμενοι, δι' ὧν ὁμολογεῖτε. Μηδεὶς δὲ τοιοῦτος παρέστω, ὡς στόματι μὲν λέγειν· "Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον", τῇ δὲ διανοίᾳ περὶ τὰς βιωτικές ἔχειν τὸν νοῦν φροντίδας. Πάντοτε μὲν οὖν Θεοῦ μνημονευτέον· εἰ δὲ τοῦτο διὰ τὴν ἀσθένειαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀδύνατον, κατ' ἐκείνην μάλιστα τὴν ὥραν τοῦτο φιλοτιμητέον. 5.5 Εἶτα ὁ ἱερεὺς λέγει· "Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ." Ὅντως γὰρ εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν, ὅτι ἀναξίους ὄντας ἡμᾶς ἐκάλεσεν εἰς τὴν τηλικαύτην χάριν, ὅτι ἐχθροὺς ὄντας κατήλλαξεν, ὅτι πνεύματος υἰοθεσίας κατηξίωσεν. Εἶτα λέγετε· "Ἄξιον καὶ δίκαιον." Εὐχαριστοῦντες γὰρ ἡμεῖς ἄξιον ποιῶμεν πρᾶγμα καὶ δίκαιον· αὐτὸς δὲ οὐ δίκαιον, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ δίκαιον ποιῶν, ἡμᾶς εὐηργέτησε καὶ τηλικούτων ἡξίωσεν ἀγαθῶν. 5.6 Μετὰ ταῦτα μνημονεύομεν οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ θαλάσσης, ἡλίου καὶ σελήνης, ἄστρων, πάσης κτίσεως λογικῆς τε καὶ ἀλόγου, ὄρατῆς τε καὶ ἀοράτου, ἀγγέλων, ἀρχαγγέλων, δυνάμεων, κυριοτήτων, ἀρχῶν, ἐξουσιῶν, θρόνων, τῶν χερουβὶμ τῶν πολυπροσώπων, δυνάμει λέγοντες τὸ τοῦ Δαβὶδ· "Μεγαλύνετε τὸν Κύριον σὺν ἑμοί." Μνημονεύομεν καὶ τῶν σεραφίμ, ἃ ἐν Πνεύματι ἀγίῳ ἐθεάσατο Ἡσαΐας παρεστηκότα κύκλῳ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ πτέρυξι κατακαλύπτοντα τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ τοὺς πόδας, καὶ ταῖς δυσὶ πετόμενα, καὶ λέγοντα· "Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ." Διὰ τὸ γὰρ τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν ἐκ τῶν σεραφίμ δοξολογίαν ταύτην λέγομεν, ὅπως κοινωνοὶ τῆς ὑμνωδίας ταῖς ὑπερκοσμίαις γενώμεθα στρατιαῖς. 5.7 Εἶτα ἀγιάσαντες ἑαυτοὺς διὰ τῶν πνευματικῶν τούτων ὕμνων, παρακαλοῦμεν τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐξαποστεῖλαι ἐπὶ τὰ προκείμενα, ἵνα ποιήσῃ τὸν μὲν ἄρτον σῶμα Χριστοῦ, τὸν δὲ οἶνον αἷμα Χριστοῦ· παντὸς γὰρ οὗ ἂν ἐφάψῃται τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τοῦτο ἡγιάσται καὶ μεταβέβληται. 5.8 Εἶτα μετὰ τὸ ἀπαρτισθῆναι τὴν πνευματικὴν θυσίαν, τὴν ἀναίμακτον λατρείαν, ἐπὶ τῆς θυσίας ἐκείνης τοῦ ἰλασμοῦ, παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν ὑπὲρ κοινῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου εὐσταθείας, ὑπὲρ βασιλέων, ὑπὲρ στρατοπέδων καὶ συμμάχων, ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείαις, ὑπὲρ τῶν καταπονουμένων, καὶ ἀπαξαπλῶς ὑπὲρ πάντων τῶν βοηθείας δεομένων δεόμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς ταύτην προσφέρομεν τὴν θυσίαν. 5.9 Εἶτα μνημονεύομεν καὶ τῶν κεκοιμημένων, πρῶτον πατριαρχῶν, προφητῶν, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὅπως ὁ Θεὸς εὐχαῖς αὐτῶν καὶ πρεσβείαις προσδέξῃται ἡμῶν τὴν δέησιν. Εἶτα καὶ ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων ἀγίων πατέρων καὶ ἐπισκόπων, καὶ πάντων ἀπλῶς τῶν ἡμῖν προκεκοιμημένων, μεγίστην ὄνησιν πιστεύοντες ἔσεσθαι ταῖς ψυχαῖς, ὑπὲρ ὧν ἡ δέησις ἀναφέρεται, τῆς ἀγίας καὶ φρικωδεστάτης προκειμένης θυσίας. 5.10 Καὶ βούλομαι ὑμᾶς ἀπὸ ὑποδείγματος πείσαι. Οἶδα γὰρ πολλοὺς τοῦτο λέγοντας ὅτι· Τί ὠφελεῖται ψυχὴ, μετὰ ἀμαρτημάτων ἀπαλλασσομένη τοῦδε τοῦ κόσμου, ἢ οὐ μεθ' ἀμαρτημάτων, ἐὰν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς μνημονεύηται; Ἴρα γάρ, εἴ τις βασιλεὺς προσκεκρουκότας αὐτῷ ἐξορίστους ποιήσειεν, εἶτα οἱ τούτοις διαφέροντες, στέφανον πλέξαντες, ὑπὲρ τῶν ἐν τιμωρίαις αὐτῷ τοῦτον προσενέγκοιεν, οὐκ ἂν αὐτοῖς ἄνεσιν δώῃ τῶν κολάσεων; Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς, ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων αὐτῷ τὰς δεήσεις προσφέροντες, κἂν ἀμαρτωλοὶ ὦσιν, οὐ στέφανον πλέκομεν, ἀλλὰ Χριστὸν ἐσφαγιασμένον ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων προσφέρομεν, ἐξιλεύομενοι ὑπὲρ αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν τὸν φιλόανθρωπον Θεόν. 5.11 Εἶτα μετὰ ταῦτα τὴν εὐχὴν λέγεις ἐκείνην, ἣν ὁ Σωτὴρ παρέδωκε τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ μαθηταῖς, μετὰ καθαρᾶς συνειδήσεως Πατέρα ἐπιγραφόμενος τὸν Θεὸν καὶ λέγων· "Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς." Ὡς τῆς μεγίστης τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας· τοῖς ἀποπηδήσασιν αὐτοῦ καὶ ἐν ἐσχάτοις γενομένοις κακοῖς τοσαύτην δεδῶρηται κακῶν

ἀμνηστίαν καὶ χάριτος μετουσίαν, ὡς καὶ Πατέρα ἐπικαλεῖσθαι. Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Οὐρανοὶ δὲ εἶεν ἄν καὶ οἱ τὴν τοῦ ἐπουρανίου φοροῦντες εἰκόνα, ἐν οἷς ἐστὶν ὁ Θεὸς ἐνοικῶν καὶ ἐμπεριπατῶν. 5.12 "Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου." Ἄγιόν ἐστι φύσει τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα, κἂν λέγωμεν, κἂν μὴ λέγωμεν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἔσθ' ὅτε βεβηλοῦται κατὰ τὸ "Δι' ὑμᾶς τὸ ὄνομά μου διὰ παντὸς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν", εὐχόμεθα ἐν ἡμῖν ἀγιασθῆναι τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα· οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ μὴ εἶναι ἅγιον ἐπὶ τὸ εἶναι ἔρχεται, ἀλλ' ὅτι ἐν ἡμῖν ἅγιον γίνεται ἀγιαζομένοις καὶ ἄξια τοῦ ἀγιασμοῦ ποιοῦσιν. 5.13 "Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου." Καθαρᾶς ψυχῆς ἐστὶ τὸ σὺν παρρησίᾳ φάναι· "Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου". Ὁ γὰρ ἀκούσας Παύλου λέγοντος· "Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι", ἀλλὰ καθάρας ἑαυτὸν πράξει καὶ ἐννοίᾳ καὶ λόγῳ ἐρεῖ τῷ Θεῷ· "Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου." 5.14 "Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς." Οἱ θεῖοι καὶ μακάριοι τοῦ Θεοῦ ἄγγελοι τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα ποιοῦσι, καθὼς ὁ Δαβὶδ ψάλλον ἔλεγεν· "Εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, δυνατοὶ ἰσχύι, ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ." Δυνάμει τοίνυν εὐχόμενος τοῦτο λέγεις· Ὡς ἐν ἀγγέλοις γίνεται σου τὸ θέλημα, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ἐμοὶ γένηται, Δέσποτα. 5.15 Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον." Ὁ ἄρτος οὗτος ὁ κοινὸς οὐκ ἔστιν ἐπιούσιος· ὁ δὲ ἄρτος οὗτος ὁ ἅγιος ἐπιούσιός ἐστιν, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς κατατασσόμενος. Οὗτος ὁ ἄρτος οὐκ εἰς κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται, ἀλλ' εἰς πᾶσάν σου τὴν σύστασιν ἀναδίδοται εἰς ὠφέλειαν ψυχῆς τε καὶ σώματος. Τὸ δὲ σήμερον ἀντὶ τοῦ καθ' ἡμέραν λέγει, ὡς καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· "Ἀχρις οὔ τὸ σήμερον καλεῖται." 5.16 "Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν." Πολλὰ ἔχομεν ἁμαρτήματα· πταίομεν γὰρ καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν διανοίᾳ, καὶ πλεῖστα καταγνώσεως ἄξια ποιοῦμεν. "Καὶ ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ψευδόμεθα", ὡς λέγει Ἰωάννης. Καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Θεὸν τιθέμεθα, συγχωρῆσαι ἡμῖν παρακαλοῦντες τὰ ἁμαρτήματα, ὡς καὶ ἡμεῖς τοῖς πέλας τὰ ὀφειλήματα. Ἐννοοῦντες τοίνυν ἀνθ' οἷων οἷα λαμβάνομεν, μὴ ἀναμείνωμεν μηδὲ ὑπερτιθώμεθα συγχωρεῖν ἀλλήλοις. Τὰ πταίσματα τὰ γινόμενα εἰς ἡμᾶς μικρά ἐστι καὶ εὐτελεῖ καὶ εὐδιάλυτα, τὰ δὲ εἰς Θεὸν ὑφ' ἡμῶν γινόμενα μεγάλα ἐστί, καὶ τῆς αὐτοῦ μόνης δεόμεθα φιλανθρωπίας. Πρόσεχε οὖν, μὴ διὰ τὰ μικρὰ καὶ εὐτελεῖ εἰς σὲ ἁμαρτήματα ἀποκλείσης σεαυτῷ τῶν βαρυτάτων ἁμαρτημάτων τὴν παρὰ Θεοῦ συγχώρησιν. 5.17 "Καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν", Κύριε. Ἄρα τοῦτο διδάσκει εὔχεσθαι ἡμᾶς, μηδὲ πειρασθῆναι, ὁ Κύριος; Καὶ πῶς εἴρηται ἀλλαχοῦ· Ἄνηρ ἀπειραστος ἀδόκιμος, καὶ πάλιν· "Πᾶσαν χαρὰν ἠγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις"; Ἀλλὰ μήποτε τὸ εἰσελθεῖν ἐστὶν εἰς πειρασμόν τὸ καταβαπτισθῆναι ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ· ἔοικε γὰρ ὁ πειρασμὸς ὡσπερ χειμάρρῳ τινὶ δυσκόλῳ πρὸς διάβασιν. Οἱ μὲν οὖν ἐν πειρασμοῖς μὴ καταβαπτιζόμενοι διαβαίνουσιν, ἄριστοὶ τινες κολυμβηταὶ γινόμενοι καὶ μηδὲ ὑπ' αὐτοῦ κατασυρόμενοι. Οἱ δὲ μὴ τοιοῦτοι εἰσιόντες καταβαπτίζονται· οἷον, ὡς ἐπὶ παραδείγματος, Ἰούδας εἰσελθὼν εἰς τὸν τῆς φιλοχρηματίας πειρασμόν οὐ διενήξατο, ἀλλὰ καταβαπτισθεὶς ὡς σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἀπεπνίγη. Πέτρος εἰσήλθεν εἰς τὸν τῆς ἀρνήσεως πειρασμόν, ἀλλὰ εἰσελθὼν οὐ κατεβαπτίσθη, ἀλλὰ γενναίως διενήξατο καὶ ἐρρύσθη ἀπὸ τοῦ πειρασμοῦ. Ἄκουε πάλιν ἀλλαχοῦ ὀλοκλήρων ἀγίων χοροῦ εὐχαριστοῦντος ἐπὶ τῷ ἐξαιρεθῆναι τοῦ πειρασμοῦ· "Ἐδοκίμασας ἡμᾶς, ὁ Θεός, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον· εἰσήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν παγίδα· ἔθου θλίψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν· ἐπεβίβασας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν." Ὁρᾶς αὐτοὺς παρρησιαζομένους ἐπὶ τῷ διελθεῖν καὶ μὴ ἐμπαγῆναι; "Καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν"· τὸ εἰς ἀναψυχὴν ἐλθεῖν ταυτόν

ἔστι τὸ ἀπὸ πειρασμοῦ ῥυσθῆναι. 5.18 "Ἄλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ." Εἰ ἦν τὸ "Μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν" τοῦ μηδόλως πειρασθῆναι παραστατικόν, οὐκ ἂν ἔλεγεν· "Ἄλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ." Πονηρὸς δὲ ὁ ἀντικείμενος δαίμων, ἀφ' οὗ ῥυσθῆναι εὐχόμεθα. Εἶτα μετὰ τὴν πλήρωσιν τῆς εὐχῆς λέγει "Ἀμήν", ἐπισφραγίζων διὰ τοῦ Ἀμήν, ὃ σημαίνει "γένεοιτο", τὰ ἐν τῇ θεοδιδάκτῳ εὐχῇ. 5.19 Μετὰ ταῦτα λέγει ὁ ἱερεὺς· "Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις". Ἅγια τὰ προκείμενα, ἐπιφοίτησιν δεξάμενα ἁγίου Πνεύματος· ἅγιοι καὶ ὑμεῖς, Πνεύματος ἁγίου καταξιωθέντες. Τὰ ἅγια οὖν τοῖς ἁγίοις κατάλληλα. Εἶτα ὑμεῖς λέγετε· "Εἷς ἅγιος, εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός". Ἀληθῶς γὰρ εἷς ἅγιος, φύσει ἅγιος· ἡμεῖς γάρ, εἰ καὶ ἅγιοι, ἀλλ' οὐ φύσει, ἀλλὰ μετοχῇ καὶ ἀσκήσει καὶ εὐχῇ. 5.20 Μετὰ ταῦτα ἀκούετε τοῦ ψάλλοντος μετὰ μέλους θείου προτρεπόμενου ὑμᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἁγίων μυστηρίων καὶ λέγοντος· "Γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος." Μὴ τῷ λάρυγγι τῷ σωματικῷ ἐπιτρέπῃτε τὸ κριτικόν, ἀλλὰ τῇ ἀνευδοιάστῳ πίστει· γευόμενοι γὰρ οὐκ ἄρτου καὶ οἴνου γεύεσθε, ἀλλὰ ἀντιτύπου σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ. 5.21 Προσιῶν οὖν μὴ τεταμένοις τοῖς τῶν χειρῶν καρποῖς προσέρχου, μηδὲ διηρημένοις τοῖς δακτύλοις· ἀλλὰ τὴν ἀριστερὰν θρόνον ποιήσας τῇ δεξιᾷ, ὡς μελλούσῃ Βασιλεῖα ὑποδέχεσθαι, καὶ κοιλάνας τὴν παλάμην δέχου τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐπιλέγων "Ἀμήν". Μετ' ἀσφαλείας οὖν ἀγιάσας τοὺς ὀφθαλμοὺς τῇ ἐπαφῇ τοῦ ἁγίου σώματος μεταλαμβάναντες, προσέχων μὴ παραπολέσης τι ἐκ τούτου· ὅπερ γὰρ ἐὰν ἀπολέσης, τοῦτο ὡς ἀπὸ οἰκείου ἐζημιώθης μέλους. Εἶπε γὰρ μοι, εἴ τίς σοι ἔδωκε ψήγματα χρυσοῦ, οὐκ ἂν μετὰ πάσης ἀσφαλείας ἐκράτεις, φυλαττόμενος μὴ τι αὐτῶν παραπολέσης καὶ ζημίαν ὑποστῆς; Οὐ πολλῶ οὖν μᾶλλον ἀσφαλέστερον τοῦ χρυσοῦ καὶ λίθων τιμίων τιμιωτέρον διασκοπήσεις ὑπὲρ τοῦ μὴ ψῖχα ἐκπεσεῖν; 5.22 Εἶτα μετὰ τὸ κοινωνῆσαί σε τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, προσέρχου καὶ τῷ ποτηρίῳ τοῦ αἵματος, μὴ ἀνατείνων τὰς χεῖρας, ἀλλὰ κύπτων, καὶ τρόπῳ προσκυνήσεως καὶ σεβάσματος λέγων τὸ "Ἀμήν", ἀγιάζου καὶ ἐκ τοῦ αἵματος μεταλαμβάνων Χριστοῦ. Ἔτι δὲ τῆς νοτίδος ἐνούσης τοῖς χεῖλεσι χερσὶν ἐπαφόμενος καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ μέτωπον καὶ τὰ λοιπὰ ἀγίαζε αἰσθητήρια. Εἶτα ἀναμείνας τὴν εὐχήν, εὐχαρίσται τῷ Θεῷ τῷ καταξιώσαντί σε τῶν τηλικούτων μυστηρίων. 5.23 Ταύτας κατέχετε τὰς παραδόσεις ἀσπίλους, καὶ ἀπροσκόπους ἑαυτοὺς διαφυλάξατε· τῆς κοινωνίας ἑαυτοὺς μὴ ἀπορρήξῃτε, μὴ διὰ μολυσμὸν ἁμαρτίας τῶν ἱερῶν τούτων καὶ πνευματικῶν ἑαυτοὺς ἀποστερήσῃτε μυστηρίων. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὀλοτελεῖς, καὶ ὀλόκληρον ὑμῶν τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη," ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.